دقتی در قاعده «اذا جاء الاحتمال بطل الاستدلال»

شاگرد۲: احتمال سوم آثار فراوانی دارد. فقط منوط به این است که احتمال عقلائی که شهر از شب شروع می‌شود را باید کنار بگذاریم. یعنی اگر بخواهیم احتمال سوم که همین الآن ماه شروع شده اما آن را با فعلیت تدریجی حل می‌کنیم، برکات فراوانی دارد. اما بسته به این است که احتمال دیگر که در حد ظاهر هم هست را کنار بزنیم. چون «اذا جاء الاحتمال بطل الاستدلال».

استاد: «اذا جاء الاحتمال بطل الاستدلال» در استظهارات نیست. این قاعده معروف در مطالب منطقی و فلسفی و استدلالات ریاضی است. چون می‌خواهیم خروجی یقینی باشد. اما در استظهار از کلام، ظاهر و اظهر، اصلاً معنای ظاهر این است که بالفعل یک احتمال دیگری هم هست. ولو مرجوح است. چون مرجوح است احتمال راجح ظاهر می‌شود و حجت می‌شود. «یستدل بالظهور». بله، همان فرمایش «اذا جاء الاحتمال بطل الاستدلال» یک جور دیگری هم می‌شود؛ یعنی «الاحتمال العقلائی الذی یمکن ارادته»؛ مخاطب آن را اراده کرده باشد و کلام مجمل بشود. خب اینجا باید هر دو در عرض هم باشند. محتملات دیگر را از ظهور بیاندازد. اگر اندخت مجمل می‌شود. اما فعلاً این که ما گفتیم اینطور نیست. تا اندازه‌ای که من می‌دانم این احتمال سوم هنوز ظهور روایت را در آن چیزی که ما می‌دانیم نندخته است. قرائن و شواهد و چه بسا مجموع چیزها را در نظر بگیریم، با همه آنها برگردیم و به این نگاه کنیم، آنها را کنار این بگذاریم و به ذهن عرف عرضه کنیم، شاید عرف بپذیرند. و الّا فعلاً نه. خود ادله مهمتر بود.

بازبینی #3
ایجاد شده 1 دسامبر 2025 14:23:47 توسط ... .
به روزرسانی شده 25 فوریه 2026 15:59:42 توسط ... .